

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite:

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 20.2.2026 (VN/33301/2025)

Asia:

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 20.2.2026 luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntopyyntö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia (1290/2002), työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023) ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023). Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina ei voisi enää opiskella avoimia korkeakouluopintoja.

Esityksen tavoitteena on helpottaa työttömien työnhakijoiden avointen yliopisto-opintojen ja avointen ammattikorkeakouluopintojen opiskelumahdollisuuksia sekä vähentää työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvää hallinnollista taakkaa. Esityksellä arvioidaan olevan vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Avoimilla yliopisto-opinnoilla ja avoimilla ammattikorkeakouluopinnoilla ei olisi jatkossa vaikutusta työttömyysturva-oikeuteen, jos työnhakija on täyttänyt 25 vuotta. Työnhakijan ei tarvitsisi ilmoittaa kyseisistä opinnoistaan työvoimaviranomaiselle eikä työvoimaviranomainen

tai KEHA-keskus tekisi kyseisiin opintoihin liittyvää selvitystyötä työnhakijan hakiessa työttömyysetuutta.

Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä työnhakijalla olisi avoimia korkeakouluopintoja opiskellessaan muun muassa velvollisuus hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla ja olla valmis vastaanottamaan kokoaikatyötä. Lisäksi työnhakijalla olisi velvollisuus osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin niitä hänelle tarjottaessa.

Kun avoimia korkeakouluopintoja voisi opiskella ilman vaikutuksia työttömyysturvaan, vaihtoehtoinen koulutustarpeeseen perustuva mahdollisuus työttömyysetuudella tuettavista omaehtoisista avoimista korkeakouluopinnoista poistettaisiin. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla voidaan tukea myös alle 25-vuotiaiden omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella. Esityksessä ehdotetaan, että avoimia korkeakouluopintoja ei voisi opiskella jatkossa myöskään kotoutumisen edistämisestä annetun lain perusteella omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna. Tällä olisi vaikutuksia erityisesti alle 25-vuotiaisiin, koska esityksen avointen korkeakouluopintojen opiskelu ilman työttömyysturvavaikutuksia koskisi vain 25 vuotta täyttäneitä.

Kotoutuja-asiakkailta on ollut oikeus työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen aikana myös kulukorvaukseen, toisin kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaisia omaehtoisia opintoja opiskelevilla työnhakijoilla. Kun työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina ei voisi opiskella avoimia korkeakouluopintoja, ei niihin voisi saada enää myöskään kulukorvausta.

Lausunto

Esityksessä on suppeahko jakso vaikutuksista perusoikeuksien toteutumiseen (s. 17). Siinä on todettu, että ”esitetyt muutokset vaikuttaisivat perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden toteutumiseen, 16 §:n 2 momentissa turvattuihin sivistyksellisiin oikeuksiin, 19 §:ssä turvattuun oikeuteen sosiaaliturvaan ja elinkeinovapautteen sekä 21 §:n 1 momentissa turvattuun jokaisen oikeuteen saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä”. Lisäksi on omassa jaksossaan käsitelty vaikutuksia työttömiin sekä lyhyesti myös vaikutuksia kotoutuja-asiakkaisiin.

Teknisenä huomiona voidaan todeta, että elinkeinovapautta koskeva viittaus lienee virheellinen eikä elinkeinovapautta muutoinkaan ole esityksessä käsitelty.

Vaikutukset perusoikeuksien toteutumiseen -jaksoa tulisi täydentää arvioimalla ehdotettujen säännösten vaikutuksia haavoittuvassa asemassa olevana ihmisryhmänä pidettävien

kotoutuja-asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta ottaen erityisesti huomioon alle 25-vuotiaiden kotoutuja-asiakkaiden työttömyysetuudella tuettujen avointen korkeakouluopintojen opiskelumahdollisuuden päättyminen sekä kulukorvauksen poistuminen kotoutuja-asiakkaiden avoimista korkeakouluopinnoista.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys -jakson mukaan esityksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksellisiä ovat perustuslain 6 § (yhdenvertaisuus), 16 §:n 2 momentti (sivistykselliset oikeudet), 19 § (oikeus sosiaaliturvaan) sekä 21 § (oikeusturva).

Jaksossa on selostettu yhdenvertaisuutta turvaavan perusoikeussäännöksen osalta perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä ja katsottu ehdotetun ikärajasäännöksen olevan sopusoinnussa perustuslakivaliokunnan aiempien kannanottojen kanssa.

Esityksen mukaan ehdotuksella ei heikennettäisi nykyiseen verrattuna alle 25-vuotiaiden oikeutta saada työttömyysetuutta pois lukien alle 25-vuotiaiden kotoutuja-asiakkaiden työttömyysetuudella tuettujen avointen korkeakouluopintojen opiskelumahdollisuuden päättyminen. Tämän muutoksen kohderyhmän arvioidaan olevan pieni (vuonna 2023 n. 40 henkilöä, s. 9). Alle 25-vuotiaiden kotoutujien kohdalla kyse on kuitenkin heikennyksestä opintojen tukemisessa. Vaikka kohderyhmä on pieni, perusoikeuksien yksilökohtaisuudesta johtuen muutoksen vaikutuksiin tulee kiinnittää huomiota. Lisäksi jatkossa kotoutuja ei voisi saada avointen korkeakouluopintojen ajalta kulukorvausta, mikä on myös heikennys. Muutosta on perusteltu yhdenvertaisuuden lisääntymisellä kotoutuja-asiakkaiden ja muiden työnhakijoiden välillä. Kyseessä on käytännössä ollut positiivinen erityiskohtelu, joka nyt poistuisi. Perustuslain yhdenvertaisuussäännös ei edellytä kaikkien ihmisten samanlaista kohtelua, vaan sen on katsottu mahdollistavan hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi tarpeellisen positiivisen erityiskohtelun eli tietyn ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavat toimet.

Säätämisjärjestysperusteluja tulisi täydentää arvioimalla yksityiskohtaisemmin edellä mainittujen kotoutuja-asiakkaita koskevien muutosehdotusten suhdetta perus- ja ihmisoikeussäännöksiin sekä perus- ja ihmisoikeuksia koskevien rajoitus- ja heikentämisedellytysten toteutumiseen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Janne Salminen

Esittelijäneuvos

Irma Tolmunen